

KIÍRTÓS

Pilisszentlászlói Hírmondó

Önkormányzati támogatásban nem részesülő cenzúramentes havilap

MEGÚJULT ÓVODÁNK

*Megszépült környezetben várta 2024. szeptember 2-től
a gyermekeket a Pilisszentlászlói Vadvirág Óvoda*

Kevesen tudják, hogy a nyári szünidő kezdetével az óvoda dolgozói csak részben töltik pihenéssel a zárva tartás idejét. Ekkor veszi kezdetét az épület felújításának és karbantartásának munkálatai. A munkálatok megszervezése már a tavaszi időszakban elkezdődik, hiszen a rendelkezésre álló négy hét alatt be kell fejezni, hogy nyitáskor már a megszépült környezetben fogad hassuk a szünidőről és az újonnan beiratkozott gyermekeket. Mindenki nap, mint nap tapasztalhatja, hogy jelentősen megnövekedtek a karbantartáshoz szükséges anyagok és munkadíjak költségei, így nincs könnyű helyzetben az óvoda vezetője, hogy a költségvetésben betervezett költségeket ne lépje túl a munkálatok befejezésével. Az idei nyár folyamán megtörtént a Méhecske csoport és az ahhoz tartozó helyiségek (mosdó, öltöző, előtér) tisztasági festése citrom illatú festékekkel, mely festés után még néhány hónapig kellemes illattal tölti be a frissen festett helyiségeket. A Pitypang csoportban, a már nagyon megkopott parketta, csiszolásra és lakkozása is

megtörtént. A néhány éve telepített udvari játékok festése is megkopott, így a nyár folyamán a dajkanénik azt is átfestették. Míg az óvoda pedagógusok az ovi-Kréta használatával ismerkedtek, addig a dajka nénik szorgos munkával végei takarítottak az épület összes helyiségét és fertőtlenítették az összes textíliát és játékot. A nagyobb volumenű munkák mellett, szükség volt még az idei nyáron kisebb javításokra is a vizes blokkokban és a villanyhálózatban.

Cseréltük az elhasznált és megkopott eszközöket és feltöltöttük az eszközállományt a nevelési év indításához. A gyerekek a délutáni alváshoz új ágynemű garnitúrákat, takarókat és kispárnákat is kaptak. Mindez nem valósulhatott volna meg a fenntartó önkormányzat és a szülők támogatása nélkül. Az szeptemberben 10 volt ovis gyerek kezdte meg az iskolát, 10 gyereket íratnak be az óvodába és még két gyermek csatlakozik hozzánk az év folyamán. Az óvoda így két csoporttal, 29 gyerekkel kezdte meg az idei nevelési évet. A szakmai munkát

illetően, az alkalmazott és minősített óvodapedagógusok magas szintű szakmai munkát végeznek. Ehhez járul hozzá a Mester Program megvalósítása is mely az idei évben is folytatódik a két testvértelepülés óvodapedagógusainak együttműködésével. Május végén rendezzük meg már hagyományosan az óvoda születésnapját a „Vadvirág nap”-ot. A szülői támogatásból

vásároltuk meg az új Trambulint, mely a gyerekek legkedveltebb udvari játékeszköze. A gyermekek öröme az alábbi fotón is jól látható.

Köszönjük a Fenntartó és a Szülők támogatását és Dankovics Ádámnak a trambulin összeszerelését.

Nádasi Gyula Gáborné
Igazgató

Az aradi vértanúk

Az aradi vértanúk az a tizenhárom magyar honvédtiszt (12 tábornok és 1 ezredes), akiket az 1848–49-es forradalom és szabadságharc leverése után, az abban játszott szerepük miatt Aradon kivégeztek. Bár, ezen honvédtisztek száma tizenhat, a nemzeti emlékezet mégis elsősorban az 1849. október 6-án kivégzett tizenhárom honvédtisztet nevezi így, gyakran használva a tizenhárom aradi vértanú, illetve az aradi tizenhármak elnevezést is.

Mindegyikük eleve aktív vagy az osztrák Császári-Királyi Hadseregéből kilépett katonatiszt volt, a

rendfokozatát sem ismerték el hivatalosan. A vértanúk között Kiss Ernő honvéd altábornagy volt a rangidős, aki korábban k.k. (császári-királyi) ezredes volt, a többiek a közös hadseregben ennél alacsonyabb tiszti rendfokozatot viseltek.

Ugyanezen a napon végezték ki Pesten az első felelős magyar miniszterelnököt, Batthyány Lajost. Az 1890. október 6-i aradi megemlékező ünnepségre a turini száműzetésében, fonográfhengerre is rögzítették Kossuth Lajos ünnepi beszédét, a hengert elvitték Aradra is és ekkor hallották először az emigrációban élő Kossuth hangját az aradi megemlékezők: „...nem borúlhatok le a magyar Golgota porába...”.

Elítélésük

A magyar sereg Világos közelében, a várostól mintegy 15 km-re északra levő csigérszöllősi mezőn tette le a fegyvert az orosz csapatoknak. Görgey Rüdiger lovassági tábornok vezérkari főnökével, Frolov tábornokkal tárgyalta meg a fegyverletétel idejét, módját és egyéb körülményeit, mely szerint annak helye a fenti mezőn legyen, Pankotán túl, a Csiger-patak mentén, pontosan augusztus 13-án, délután 3 órakor.

Ez nagy sértés volt a császári oldal számára, hiszen ha nekik adták volna meg magukat a magyarok, annak üzenete az lett volna, hogy az ellenük folytatott szabadságharc elbukott. Így azonban az volt az üzenete a fegyverletételnek, hogy a két nagyhatalom fegyveres erőivel szemben nem lehet tovább harcot folytatni.

Ivan Fjodorovics Paszkevics orosz fővezér augusztus 16-án Ferenc Józsefhez írt levelében

A vértanúk levétele a bitófákról.

szabadságharc végén a magyar honvédseregben egyikük altábornagyi, tizenegyen vezérőrnagyi és egyikük ezredesi rendfokozatot viselt. Lázár Vilmos ezredest azért sorolták a tábornokokhoz, mert a szabadságharc végén önálló seregetestet irányított. A győztesek ellenben egyikük tábornoki

megbocsátásra biztatta az osztrák császárt: „Hangozzanak el felséged trónusának magasából a megbocsátás és feledés szavai.” 1849. augusztus 27-én az osztrák minisztertanács határozata szerint „Bárá Haynau tábornok dolga lenne, hogy Magyarországon és Erdélyben megjelölje a legvétkesebbeket”. Ez, volt az egyik fő oka annak, hogy az osztrákok a tiszteket megillető lőpor és golyó általi halál helyett kötél általi halált írtak elő a magyar tábornokok részére, miután az oroszok – noha ígéretet tettek az ellenkezőjére – foglyaikat némi habozás után átadták nekik.

Ferenc József utasítása Haynau számára

...a legnagyobb szigorúság a kompromittáltakkal szemben. Sok fejnek kell lehullania, mint a kiemelkedő mákfejeknek, ha az ember fölöttük ellovagol.

A kegyelem jó dolog, de előbb egy kicsit akasztunk. Nem szabad visszariadnunk egy vérfürdőtől.

Mi Haynaut szídjuk, holott ő, mint főtiszt parancsra, a törvény szerint cselekedett. Az akkori törvények szerint a kivégzett főtisztisztek abszolúte döntő többségben osztrákok voltak, tehát az akkori törvények szerint osztrák szemmel hazaárulók, akikből a magyar forradalmi kormány Kosutthal az élen az osztrák tiszteket árulásukért főtisztekké léptetett elő. Azt is hozzá kell még tennünk, hogy a császárhoz tett esküjükhöz hűek maradtak még csak tisztként szolgálták a császárt.

A népszerű Bem József - Bem apóról csak annyit, hogy miután az általa is gerjesztett lengyel forradalom elbukott, levélben felajánlotta szolgálatait az ifjú császárnak Ferenc Józsefnek.

Levelében többek között jelezte, hogy néhány ládikó rézpénzért leveri a magyar rebiliseket. A levél megtalálható Bécs levéltárában!

További érdekességek „szeretett” Bem apóról: - A Segesvár környéki csatavesztést követően kíséretével törökök felé vette az irányt. Később lengyel hazafi létére ottani érvényesülés reményében, megtagadta Római Katolikus hitét, és felvette a muzulmán vallást. Ezért megkapta Konstantinápoly tűzoltó parancsnoki kinevezését. Ott is halt meg. Később földi maradványait hazahozták, de a romai katolikus valláshoz dicséretesen hű lengyel egyház nem engedélyezte, hogy egy muzulmán teste meggyalázza a felszentelt lengyel földet. Később megszületett a megoldás. Földi maradványait tartalmazó vaskoporsót egy tó közepére épített álványzatra helyezték. Azóta is ott van. Bármikor szabadon megtekinthető, nem kell sorba állni!!!

No-comment.

Bem apó tett, amit tett. Nem folyt benne egy csepp magyar vér sem. Akkor meg: „ne várjunk tőle magas labdát!!!”

Szeretett Kossuth apánkban viszont csörgedezett némi magyar vér is, mégis menekülőre fogta a dolgot.

Előbb Debrecenbe, aztán a „szentistváni - koronát” is magához véve, mint pénzügyminiszter nem kevés pénzzel, és „hűséges hazafiakkal” a tenger felé vette az irányt. Az, hogy mi lett a pénzzel és a koronával, és dicső kormányzónkal, arról nem illik beszélni, irni meg főleg nem!!!

Egy dolog biztos, - nem nélkülözött annyit, mint az Amerikába kivándorolt sok százezer emberünk!!!! Ez viszont már egy másik rendszerünk hibája!

F R

Három nap két temetés Fogy népünk, egyre fogy

Rövid időn belül, ismét két igen kedves lakosunktól kellett végső búcsút vennünk.

Elsík Margit 1950. február 27. született itt helyben. Vanyák Tiborral kötött házasságot, akivel mint szomszédal, mint szomszédok igen nagy

barátságban voltunk. Manyikával kötött házasságát követően, szorgos dolgozó igyekezetüknek köszönhetően fiatalon kezdték építeni családi fészkeket. Az akkori szokásoknak megfelelően, Manyika is bizony férfiasan kivette részét az

építkezésen. Ezt tényszerűen tanúsíthatom, hiszen engem tiszteltek meg családi házuk tervezésével és annak megépítésével. Házasságukból két deli legényke született Tibbor és Ottó. A családot 1999-ben nagy tragédia érte, tragikus körülmények közt váratlanul elveszítették a családfőt. Ez nagyon megviselte a két ifjút és édesanyjukat Manyikát. A család a tragédiát elviselve igen nagy összetartással élt tovább.

Manyika a megszületett unokáiban lelte örömét. Az egyre elhatalmaskodó betegsége ellenére is igen sok időt töltött velük.

Unokái szavaival élve: „végtelenül hiányolunk kicsi mama”.

Búcsúznak tőle fiai, Tibor, párja Anikó és családjuk Niki, Atus felesége Dóra gyermekeik Domi és Milla.

Ottó és párja Veronika, unokái Panna és Dalma, nászod s Gábor felesége Manyi és gyermekük Gábor.

Elhunyt Ilcsa hugod gyermekei Renáta és családjá, Timi és családjá Húgod Erzsébet és férje László, gyermekeik Beáta és családjá László és családjá.

Öcséd Vilmos és felesége Margit gyermekeik Beáta és családjá, Tamás és Rokonok, barátok, ismerősök.

Végül egy versike:

*Nem vagy itt, tudjuk jól
Mégis érezzük karod ölelését.
Nem vagy itt tudjuk jól
Mégis látjuk szemed tiszta fényét.
Vihar tépi kint a fákat
Eső mossa arcunkat
Mit számít? Jobban fáj az
Hogy nem halljuk hangodat
Szemünkkel téged keresünk
Fülünk csak hanfógodra vár
Szívből jövő dallam most a
Szelek szárnyán hozzád száll
Olyan egyedül vagyunk mi most
Nincs ki vigyázzon reánk
Azért hogy most itt légy velünk,
az életünket adnánk.*

Két nap múlva ismét temetés

Két nap múlva vettünk végső búcsút Lidikétől. Lidike szintén helyben született, 1948. április 13. kedden, a család első gyermekeként. Édesapja Elsík Béla édesanyja Kocskovszki Lídia. Mindketten ősi Pilisszentlászlói családok leszármazottjai.

Még azon a héten vasárnap lett megkeresztelve, akkori plébánosunk Szakszon Dezső atya által. A keresztszülői teendőket Hupek László, és felesége Kosznovszki Cecília vállalta fel. Általános iskolai tanulmányait szülőfalujának iskolájában kezdte és fejezte be. Egy évvel felettem járt iskolánkba, leendő férjétől kettővel lentebb. Nagyon fiatalon elköltözött a szülői házból, hogy segíteni tudja nagymamáját. Egész életét ebben a házban élte le. Életének döntő eseménye volt, mikor házasságot kötött a szintén helyi születésű Dombai Lajossal, akivel egy fiú, Lajos és egy leánygyermekük Edit született.

A gyerekek születése után a budaklászi Lenfonó Gyárban szövőnőként dolgozott. Munka mellett megszerezte a gyors és gépírói képesítést. Ezzel a végzettséggel a pilisszentlászlói tanácson dolgozott. Pár évvel később a helyi óvodában sok-sok évig dadusként, majd ugyanitt a szakács mellett tevékenykedett. Munkahelye megszűnése miatt a Szentendrei Katonai Főiskolán helyezkedett el takarítónőként. Innen is ment el nyugdíjba.

Férjével együtt szeretetben, boldogságban nevelték gyerekeiket. Életükben kétszer építkeztek, mindig – mindig bővítették, szépítették családi fészket. A sok munka mellett mindig talált időt a pihenésre és a családdal való közös programokra, utazásokra. A gyerekekkel együtt körbe utazták Európát személyautóval és egészen kelet felé is eljutottak. Mindene volt a család, a férje, a gyerekei, az unokái és dédunokái. Életének utolsó hónapjait kórházban töltötte. Mindvégig bizakodott gyors felépülésében és minél hamarábbi haza

jövetelében. Betegségét mindvégig méltósággal viselte, de sajnos akármennyire is reménykedett, 2024., Szeptember 22-én feladta a küzdelmet.

Búcsúzik:

- férjétől Lajostól, gyerekeitől Lalitol, Edittől, menyétől Judittól, unokáitól Marcelltól, Dorinától és családjától, öccsétől és hugától és azok családjától, rokonoktól, ismerősöktől, barátoktól és mindenkitől, aki szerette és ismerte.
Befejezésül kérem, szíveskedjenek elolvasni, az igazán hozzá méltó versikét.

*Elmegyek, mert el kell mennem.
Az elválás nagyon nehéz, belátom
Szólítottak nincs mit tennem.
Isten veled földi élet, s családom.*

*Elmegyek, mert el kell mennem.
Hogy elköszönni nem tudtam, sajnálom,
Tudjátok kiket szerettem,
A síron túl is örökké imádom.*

*Elmegyek, mert el kell mennem.
Vár rám az ismeretlen hosszú álom,
Míg éltem szívem és lelkem
Nektek adtam, hát ne fájjon a halálom
Örökké veletek maradok és ez nem álom.*

Tibor atya bölcs mondásainak gyűjteményéből

- A halál is csak az élet kapuja.
- Nem érez az, ki érez szavakkal mondhatót.
- Csak a lényeg, de minden lényegest!
- Az infláció legtöbbször nem egyéb, mint a kormány által gyakorolt rablás egy formája: a kormány költi el azt, amit az állampolgár megtakarít. (SZENT-GYÖRGYI ALBERT)
- Úgy látszik, hogy a magyarnak hiába írták a történelmet. Nem okul semmin. (KOSSUTH LAJOS)
- Ember vagyok, semmi sem idegen tőlem, ami emberi.

- Miért erőszakos valaki? Mert nem tud belenyugodni abba, hogy nem erős.
- Jó ember vagyok, nem haragszom arra, akit megbántottam.
- A valódi megismerést a szív adja, azaz a szeretet.
- Csak azt ismerjük, amit szeretünk.
- Ha nem érdekel hol vagy, nem tévedhetsz el.
- Akarod, hogy dicsérjelek? Akkor ne dicsérd tenmagadat.
- Jó azért vagyok a világon, hogy másokon segítsék. De fogalmam sincs, mások miért vannak a világon.

Levél a KÜRTÖS olvasóihoz

Tisztelt Hölgyem/Uram!

Az elmúlt napokban súlyos árvíz vonult végig a Dunán. Nagy baj is történhetett volna, ha nem megy ilyen olajozottan a védekezés. A vízügyi szakemberek, az egyenruhások és az önkéntesek példásan helytálltak a gátakon. Az ország hatalmas munkát végzett, jó volt látni, hogy a magyarok ismét összefogtak a bajban.

Az eredményes védekezéshez az árvízvédelmi fejlesztések is hozzájárultak. A legutóbbi nagy

dunai árvíz óta sok helyen megerősítettük a töltéseket, mobilgátakat, zsilipek és tározók épültek. Bár a védelmi rendszer jól vizsgázott, a célunk az, hogy a következő években még tovább erősödjön. Köszönjük mindenkinek, aki részt vett az árvíz elleni védekezésben! Magyarország ismét megcsinálta!

Tisztelettel:

Kormányzati Tájékoztatási Központ

Útakadály?

Sokan helyett inkább azt mondanám, hogy csak néhányan szóltak. „Ezt bezzeg nem mered megírni a Kürtösbe, hogy hónapok óta itt tátong az út mentén, ez a gödör. Őszintén, szólva, engem, mint az érintett telek tulajdonosát, egyáltalán nem zavar. Ugyanakkor nem értem, hogy másokat miért zavar ez a képből is jól kivehető alig félméternyi útszűkület, hiszen a keskeny út miatt a nélkül sem igazán fér el két tehergépkocsi. Azok viszont olyan ritkán járnak, hogy szinte alig találkoznak. „Nem kell a kákán is csomót keresni”, mondták volna erre békés szlovák ajkú elődeink!

F R

ADALÉKOK KÖRNYÉKÜNK II. VILÁGHÁBORÚS TÖRTÉNETÉHEZ

Akit elevenen szétlapítottak

Csolnokon, szülőfalumban történt. A hajdani VI. aknán (szénbánya) németek, a szemközti Ligeti erdőben szovjetek voltak beásva. A küzbülső küzúton egy elfogott német katonát „tréfából” harcokcsi elé kötötték, mintha ő vontatná a tankot. Amikor gyorsított a páncélos, a szerencsétlen is gyorsabb futásra kényszerült, ha lassított, kegyelmet remélve ő is lassabban haladhatott. Ezt a kegyetlen játékot többször megismételték, amíg végül a lánctalppal lapították palacsintává az amúgy is halálra szánt áldozatot.

(A kínzásnak nincs felső határa)

Esztergom csaknem végig német -, a szomszédos Pilismarót pedig szovjet kézen volt. Egy-egy hadivállalkozás során Pilismarótig is eljutottak olykor a német katonák. Itt közülük öt katona szovjet fogságba esett. Vallatásukat követően ló után kötve vonszolták őket a Malompatak-völgyi kivégző helyre, a „biztonság kedvéért”

lővegortoronytetővel is lenyomtatva a már úgy is félholtakat. Kegyelemlövésre nemigen lehetett szükség eltemetésük helyén. (Ezt 1991. nyarán mutattam meg a feketekereszteseknek további eljárás céljából)

(A barbárság csúcsa)

Stoflitz Ferenc erdész kollégám, akkor pilismaróti lakos, nem volt még leventakorú, de futóárok-ásásra rendszeresen kihajtották a szovjetek az Esztergom-Hidegtelek kereszt környéki erőrendszerhez. Egyik reggeli munkakezdekodkor – éjjel havazott – emberformájú kis havas halomra lettek figyelmesek a kényszermunkások. Közelebb menve, borzadva pillantották meg egy német katona tetemét: mindkét szeme kiszúrva, orra levágva, lemetszett hímtagja a szájába dugva. A kegyelemlövés bemenetei helyét is észlelték. Vajon e borzalmas csonkítások előtt vagy után kaphattak-e a golyót a szerencsétlen?... A kényszermunkát irányító szovjet tiszteket is annyira megdöbbentette a látvány, hogy az nap máshol dolgoztatta a Pilismarót – Dömösről kivezényelt falusiakat.

Akiket baltával összetörték

Pilisszentkereszt különösen heves harcok színtere volt 1945. jan. 12-13-14-én. Ekkor bizonyos ideig a Fő utca egyik oldalát németek, a szemközti oldalt pedig szovjetek tartották kézben. A német rész egíik házában a szoba-konyha-kamra padlóján súlyos sebesülteket helyeztek el az orvosi segítség megérkezésére várva né segélyhelyket kis időre szovjet harcosok foglalták el, s a magatehetetlen szerencsétleneket baltacsapásokkal a szó szoros értelmében összetörték. A hadiszerencse fordultával ugyanezt visszaadták a németek az ellenségnek, - beszélte el Stoflitz Ferencné évtizedek múltán.

Akit keresztül szúrtak

A Párkány - közeli idős bartiak ma is iszonyodva emlékeznek a következő kivégzésre.. Az Ipoly – Garam környéki heves harcok idején egy elfogott német katonát a saját szuronyával szögezték a szobapadlóhoz, s nevetve nézték lassú, de annál borzalmasabb kiszenvetését a győzelemittas szovjetek.

Kegyelemlövés lángszóróval

Budapest már nem igazán környékbeli. Hosszúra nyúlt ostroma természetesen mérhetetlen szenvedéssel járt. Dr. Ungváry Krisztián könyve (I-V. kiadás, Akadémiai kiadó) csupán – és mellékesen – ízelítőt közöl erről. Az akkor és ott esett borzalmakról vaskos könyveket lehetne írni. Csak egyetlen példa. A Budai várból 1945. február, 11 – én este kitörő német védősereg több ezer súlyos sebesültet kényszerült hátra hagyni a Várhegy alatti ún. Sziklakórházban. Valahányukat lángszóróval égette halálra a diadalittas szovjet horda. Ezt megelőzően pedig az összes orvost és ápolószemélyzetet kivezényelték, sorba állították, majd egytől-egyig kivégezték. Amikor a szovjet oldalra áttért „Budai önkéntes ezred” magyar katonái tiltakoztak e barbár cselekmény ellen, a szovjet válasz egyértelmű volt: akinek nem tetszik, álljon be a sorba a kivégzendők közé.

A felszabadítók és a nők

Kétségbeejtő téma. Csak suttogva, félmondatokban említették már akkor is. Szülőfalumban, Csolnokon, volt utcám, ahol a 70 éves öregasszony sem úszta meg.... Kesztlőcön a saját gyerekei szemeláttára.... (Hodász János ottani tanító közlése). A Pilisszenmtkereszt Historicalia domus (plébánia történet) feljegyzése szerint „12 évestől majdnem minden nő” áldozatul esett. Mátyás Kálmán akkori plébánostól tudom, hogy a templom főoltára elé hordott matracokon is igencsak „áldoztak”, a Vénusznak, , miközben egy hangszerhez konyító szovjet tiszt az orgonán szolgáltatva a kísérő zenét. A plébániaépület sem kerülhette el ezt a sorsot: fegyverjavító műhely és tiszti örömtanya volt itt.

Aki nem hiszi el ezeket a valóban hihetetlennek tűnő eseteket, olvassa el Polcz Aalaine: Asszony a fronton c. könyvét. Csákváron szóról szóra ugyanezek történtek....

A foglyok is szenvedtek

A fogság kínjairól, a GULÁG borzalmairól számtalan elbeszélést hallunk, inkább már csak hallottunk idősebb ismerőseinktől, rokonainktól. Örkény István és Rózsás János idevágó könyvei szinte szakirodalom számba mennek ebben a témábanm egyéb szerzőket nem is említve. E szó – és írásbeli beszámolók mottója egyetlen szó: nélkülözés. Élelemben, ruhában, fűtésben, gyógyszerben, megfelelő munkakörülményekben s legtöbbször emberséges bánásmódban. Dr. Bogár Imre Esztergom- kertvárosi rokonom ezeken felül két hőmérsékleti szélsőséget is említ a szibériai Sztarij- Kuznyeck fogolytáborból: a nyári melegrekord + 55 Celsius-fok, a téli minimum pedig – 62 Celsius – fok volt több éves ott tartózkodása idején. -40 fokig kihajtották őket vasútépítő földmunkáram noha semmit sem ért ez a dolog a rettenetes hidegben.

Dobay Pál erdőmérnök kedves közlése alapján írta
F R

KEDVES RUDI!

Ahogy gondolod. Szülőfalum kerek három hónapig volt elsővonalbeli hadszíntér, így "volt szerencsém" személyesen megtapasztalni a leírt borzalmak egy részét. A többi esetet volt működési területemen, zömmel a DNY-Pilisben hallottam, mindenkor az elbeszélő nevét is feltüntetve.

P.szentlászló megúsza a háború iszonyatát, így nemigen él nálatok olyan öreg, akinek hasonló emlékei lennének. A fiatalok pedig talán el sem hiszik, ha közre adod. Tehát még egyszer mondom: ahogy gondolod.

Dobay Pál erdőmérnök

RÉGI TEMETŐNK

Mi a helybeli őslakosok is Stari cintorin – nak, azaz Régi temetőnek hívjuk a Béke utcai temetőnk. Annak ellenére, hogy mi idősebbek tudjuk, vagy tudhatjuk, hogy a „kistemcsi” ahol gyerekkorunkban olyan jókat szánkóztunk, akkoriban kis temetőnek, azaz a kishalottak, részére volt később fenntartva.

A kis, vagy ahogy mi neveztül dolni cintorin – alsó temetővel kapcsolatos írás a Historia Domus – ban az akkori idők írása szerint kissé nehezen kivehetően, a mai értelmezés szerint ezt tudtam kivenni: Az 1886. november 29-én végbement határszemle után a pilismaróti egyházi alapítvány a község részére új temetőnek egy holdat, a a faiskolának szintén egy holdat és az iskola alapnak 440 négyszögölnyi erdőföld területet adott át, a rajta levő fával együtt. A kegyes adomány azonban a falutól félórányira a Kratyina –dűlőben van, a talaja köves, ezért temetőnek, faiskolának és

iskolaalapnak teljesen alkalmatlan. A fentiek miatt a fákat kivágták, majd az értékesítésből vették meg a mai kis temető területét. A sziklás terület pedig a község tulajdona maradt. A régi, a templom melletti temetőben a temetkezés 188. április 6-án szűnt meg.

Az új temetőben az első temetkezés 1888. április 12-én történt. A temető központja kétfelé lett osztva, keleti oldalra a kis halottak, nyugati oldalra pedig a nagy halottak temettetnek. Az utolsó temetés a kis temetőben 1962 – ben volt. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a felnőtt halottakat, már jóval előtte a templomunkat körbeölelő temetőbe temették. Ezt azzal is alát tudom támasztani, hogy az apai nagyapám a háború alatt, tehát 1943. hunyt el és teste itt lett végső nyugalomát.

Visszatérve az „alsó temetőnkre” meg kell jegyezni, hogy volt ott szánkópálya is amikor

még igazán havasak voltak a telek. Ilyen példásan viszont még nem volt soha kezelve, mint az utóbbi alg másfél évtizedben. Néhány évvel ezelőtt, elkészült az új fakereszt, és mellette mondhatni rusztikusan, művészi szinten, a termékőfalazat, mely igazán „passzól” a szintén egyszerű nyers keményfából elkészített kereszt. Bejárat a kis patakot áthidaló híd szintén egyszerű natúr fából készült és nem betonból. A bejárat járda burkolata ugyan viakolorból van, de attól tán még jobban kiemeli a térhatást. A közvetlen közelében a szabálytalan, hasított terméskő elhelyezett

márványtáblán, aranyozott betűkkel olvashatók a „Kistemcsiben” eltemettek családi neveik. Egyszóval kifejezve derék munkát végeztek annak építői, Krkos Attila és Petkó Gábor. Az akkori gyakori gyerekhálozás miatt több százra tehető a végső nyughelyt itt találók száma. Némi kutatómunkával a régi anyakönyvekből névszerinti, szinte pontos adatokat kapnánk kézhez. A rendelkezésemre álló anyagok alapján, én az alábbi nevű halottaink lettek végső nyugalma a hajdani alsó temetőben.

Tisztelettel: F R

LEVELEZÉS

Kedves Rudikám!

Hónapról-hónapra érdeklődéssel várom és olvasom a Kürtös legújabb számát. Egyrészt megállapítom, hogy milyen gyorsan eltelt a 30 nap, másrészt várom az általam szeretett kis falu újabb híreit.

Most hogy kezembe vettem a Kürtös 2024. július – augusztusi számát, szinte megdöbbenem azon, hogy tíz év telt el az újság létrehozása óta!

Már a címlap alapján is külön örültem, hogy azon néhai kedves atyai barátom, főnököm fényképét fedeztem fel és az ő 10 évvel ezelőtti sorait, olvashattam. Sok régi emlék jutott eszembe, és ezeket meg kell, osszam Veled!

1974 tavaszán, tehát immár bő ötven évvel ezelőtt ismerkedtünk meg! Az akkori ügyfél-ügyvéd kapcsolat hamarosan elmélyült, barátsággá alakult, és az évtizedek alatt magtapsztalhattam, hogy amiben csak lehetett, mindig számíthattam Rád, de a magam részéről is igyekeztem ezt viszonzni. Bízom abban, hogy a hátralévő időnkben ez nem változik, legfeljebb tovább mélyül! Ahogy Veled, Úgy Pilisszentlászlóval is különleges, máig fennálló kapcsolatunk alakult ki.

1977 tavaszától jártam ki a Község házára heti egy délután, és ügyvédi ügyeletet tartottam. Az áldott emlékü Hupek Rozi néni volt segítségemre, mert akkoriban még sok idős ember nem tudott jól magyarul, fordítani kellett. Abban az időben heteken keresztül szedték, hordták az emberek a málnát, az illata betöltötte az egész falut! Én is

sokat kaptam, akkor is, most is szeretem ezt a finom gyümölcsöt, kár, hogy a faluban felhagytak a termelésével.

Nem felejtsem az őszi alkalmakat, az asszonyok utánoszhatatlan pogácsait! Életben tartod az arra érdemesek emlékét, megtisztelő, hogy a koszorúzási alkalmakra és a jeles ünnepekre meghívsz! Az pedig külön is a faluhoz láncol, hogy minden hó utolsó vasárnapján a szerett kis református közösség istentiszteleteit kereshetem fel nálatok.

Ami szomorú: egyre több jó ismerős nyugszik az ottani temetőben. Őket is meg szoktam látogatni. Mindketten ledolgoztunk több, mint ötven évet, és – legalábbis papíron- mindketten idén fejeztük be hivatalosan a munkát, de gondolom egyikünk sem fog ezután sem unatkozni.

És ami szintén közös: az idei évben Te már betöltötted a 75. életévedet, én hamarosan követlek. Látszik, hogy idősödöm, mert csak úgy tolnak az emlékek, még sokáig folytathatnám soraimat.

Jó egészséget, még sok tartalmas évet kívánva barátsággal ölel:

Bakos Zoltán

Szentendre, 2024. szeptember 5.

Solingen

Eredetileg a késeiről volt híres. A migráció miatt viszont most már a késelésről is.

Losonci Miklós

Néphadsereg

A Kádár – rendszer idején 150 ezer szovjet katona tartózkodott Magyarországon. Emiatt legalább 100 ezer magyar katona is kellett legyen ellensúlyként. Tömegnyomor, vitamínhiány, őrtítő zárt bakancs kánikulában is. Pedig az ókori rómaiak szandálokban szereztek és tartották meg az akkor ismert „fél világot.” Ruhák tele gombsorokkal, de kigombolási jog nélkül. A kabát öve miatt a zsebeit lehetetlen volt használni. Az alkohol főben járó bűn volt, mert borban az igazság. A menzán zsír-zsírral és háromnapos félszáraz kenyérrel.

(A tegnapi, és mai „hét lakat alatt”) Zöldség csak hagyma, gyümölcs csak tavalyi alma. Minden emeleten volt kantín. Csak csokival. Elhízás – fogromlás garantált. Havi 100 Ft. zsold mellett 20 Ft. cigarettapénz.

Nehogy valaki ne szokjon rá, és egészséges felnőtté válhasson.

Losonci Miklós

Született autodidakta

Dicséretes, ha valaki jobban hisz a saját tapasztalainak, mint mások véleményének, de a

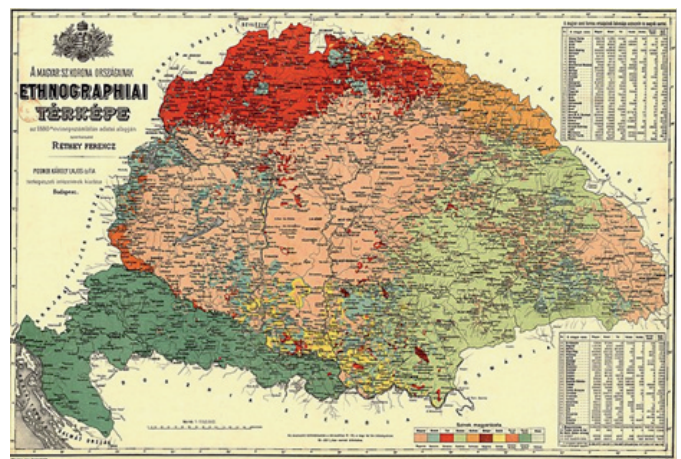
gombászatban ez közvetlen életveszélyt jelent. Kétszer lettem rosszúl erdei gombától. Sárguló csiperkétől és egy ismeretlentől! A farkas tinorútól azért nem mert egy liter tömény sós vízzel és a mutató ujjammal kiadtam.

Losonci Miklós

Nemzetiségeink

A 2011. évi magyarországi népszámlálás adatai szerint 644 524 fő, vagyis a lakosság 6,5%-a vallotta magát valamelyik hivatalosan elismert nemzetiséghez tartozónak. Becslések szerint azonban a nemzetiségek (nemzeti és etnikai kisebbségek) tagjainak valódi létszáma ennél jóval magasabb: az ország 10 milliós népességének hozzávetőlegesen 8-10%-át teszi ki, igaz ennek is nagy része elsődlegesen a magyar nyelvet használó cigány.

Magyarországon 13, törvényben elismert, nemzetiség él, ezek között 2012. január 1-je előtt 12 nemzeti kisebbség, illetve egy etnikai kisebbség (a cigányság) volt, ezután a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény hatályba lépése miatt megszűnik a nemzeti, illetve az etnikai kisebbség fogalma, helyükbe egységesen a nemzetiség kifejezés lép. A népszámlálások, a kisebbségjogi intézmények csak ezen kisebbségek adatait, társadalmi mozgásait mérik és kisebbségi önkormányzatot csak ezek az etnikumok alakíthatnak, mivel ezek azok a népcsoportok,

amelyek minimum egy évszázados itt-tartózkodást tudtak igazolni (történelmi kisebbségek).

Losonci Miklós

Szakmai megbeszélés Pest Vármegyei Rendőr-főkapitányság Szentendre Rendőrkapitányság új Vezetőjével

A rendőrséggel való együttműködés alapján egyesületünk elnöke Mihics József kapcsolatfelvétel, illetve bemutatkozó látogatás (együttműködés) végett, a mai napon Szentendre

Rendőrkapitányságon szakmai egyeztető megbeszélést folytatott Dr. Szelei Pál r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, Szentendre mb. kapitányságvezetőjével.

Pilisszentlászló közrend, közbiztonsága kapcsán folytattunk szakmai eszmecserét, valamint egyesületünket mutattuk be, majd a továbbiakban a működési tapasztalatokról, más szervezetekkel, egyesületekkel való együttműködésekéről esett szó. A szakmai megbeszélés jó hangulatú eredményes volt.

Pilisszentlászló, 2024. október 2.

Pilisszentlászlói Polgárőr- és
Önkéntes Tűzoltó egyesület

Árvízvédelem

Az árvízvédekezés kezdetén egyesületünk felvette a kapcsolatot a Visegrádi Polgárőrség vezetőjével, Vincze Istvánnal, akinek felajánlottuk segítségünket az árvízvédelmi feladatok ellátásában.

Elnök Úr örömmel vette segítségünket, így 2024. szeptember 17-én közös szolgálatot láttunk el, melynek során a gátat ellenőriztük és járőröztünk a meghatározott területen.

17-órakor a Visegrádi Polgármesteri hivatalban Eöry Dénes Polgármester Úr által tartott megbeszélésen vettünk részt, ahol vízügyi, katasztrófavédelmi szakemberek és a védekezésben résztvevő szakemberek voltak jelen. A megbeszélésen látszott az összhang, illetve a feladatok meghatározásánál mindenki tudta feladatát.

A megbeszélés után további járőrözést végeztünk a településen, ahol a meghatározottak szerint gátakat, illetve a kihelyezett szivattyút ellenőriztük.

A Visegrádi Polgárőrség elnöke elmondta, hogy az

árvíz ideje alatt visszatérően délelőtt, délután, és az éjszakai órákban a polgárőrök folyamatos járőrözést végeznek a településükön.

A késő estébe nyúló járőrözés végén megbeszéltük az ismételt közös szolgálat időpontját.

Mihics József
egyesületi elnök

Elődeink iskolás évei

Mária Terézia 1769. november 9. rendelkezéssel utasította a kancelláriát, hogy indítsa meg a magyarországi népoktatás korszerűsítésével kapcsolatos munkálatokat. A Helytartótanács rendelkezést küldött a megyékhez, hogy készítsenek összeírást a területükön.

Abban a következő adatokat tüntessék fel: a tanító neve, vallása, jövedelme, a tanulók száma, neme és vallás, az oktatott tantárgy, az alkalmazott oktatási módszer, az iskolafenntartóhoz való viszony, mióta van tanító (iskola) a faluban (városban).

Ezt a rendelkezést végrehajtani bizony nem volt könnyű feladat. Az országos összeírás a következő évben, 1770-ben megkezdődött, de még 1771-ben is tartott. A jelentések eléggé hézagosak pontatlanok voltak.

A Magyar Országos Levéltárban az akkori 43 vármegye jelentéséből 33 van meg, a 44 szabad királyi városból 20. A települések nagyobbik felében nem volt tanító az összeírások szerint. A felmérések pontatlansága ellenére is, a felmérések elrendelése szerény véleményem szerint, akkoris nagyon helyes volt, hiszen ezek alapján tudunk, (akiket érdekel) tájékozódni az akkori viszonyokról.

Tehát országos viszonylatban az akkori Magyarország területén: 8742 helység közül 4115-ben már volt népiskola, összesen 4434 tanítóval. Túlnyomó részük (3883) csak egy tanítóval működött. Atelepülések nagyobb felében azonban nem volt tanító. A felsőbb állami hatóságok rendelkezését Pest-Pilis-Solt vármegye előljárói is megkapták, azt szabályszerűen teljesítették. A latin nyelvű összesítést a megye közgyűlésén 1771. április 20-án tartott gyűlésen hagyták jóvá és terjesztették fel a Helytartótanácsnak.

Az egykori Pilisi járás településeinek népiskolai adatait Friebeisz János alszolgabíró készítette és 1771. április 9. szignálta. Jelentése a nagy kiterjedésű Pilisi járás 43 településének adatait tartalmazta. Közöttük található akkori elnevezés szerint Szent László (Pilisszentlászló) is.

A fent leírt kérdésekre a szószerinti válaszok:

1. Bazler János katolikus, nős.

2. 2 fiút és 1 lányt tanít.

3. Olvasni, írni tanítja őket szláv (slavonicus) nyelven.

4. A községtől kap 8 forintot, temetésekért vegyesen 17 krajcárt, gyászszertartásért 30 krajcárt, hirdetőcéduláért 3 krajcárt, szülés utáni bevezetésért, ha itt történik 3 krajcárt, harangozásért 1 forint 30 krajcárt, sóra és húsa 1 forintot, minden olvasó tanuló után negyedévenként 15 krajcárt, kenyérre 9 pozsonyi mérőt, az őszi vetésből 2 ¼ pozsonyi mérőt, 1 szekér szénát, 6 öl fát.

5. Működése ellen nincs panasz.

6. Az első tanító, több mint 45 éve érkezett, a mostani 3 éve működik.

7. A faluban nincs szükség másakra.

Feltűnően alacsony a tanulói létszám Figyelembe kell venni viszont, hogy akkoriban még nem volt kötelező az iskolába járás, és ahogy a tanító javadalmazásából kitűnik nem volt teljesen ingyenes sem. Feltételezhető, hogy csak a módosabb szülők taníttatták gyermekeiket.

A szegényebbek már gyerekkorukban kénytelenek voltak gyermekeik munkaerejét hasznosítani.

Eleinte nekem is hihetetlennek tűnt a háromfős tanulólétszám, ezért előkerestem néhány szomszédos település ugyanazon évben készült jelentéseit.

Az akkori Monostor (Szigetmonostor) első három kérdésére adott válasza:

1. Pálos Imre római katolikus, nős.

2. 3 fiút tanít, lányokat nem.

3. Olvasni írni tanítja őket magyar nyelven.

Ugyanakkor ugyanott a református vallásúak iskolájában, a következő adatok találhatók:

1. Szalay Péter nőtlen.

2. 5 fiút és 3 lányt tanít, kik reformátusok.

3. Olvasni és írni tanítja őket magyar nyelven.

Mai felfogással nagyon érdekesek Szent Endre (Szentendre) feljegyzései:

1. Chladek Miklós nős katolikus.

2. 19 fiút és 11-13 lányt tanít.

3. Írni, olvasni tanítja őket latin, magyar, szláv, és német nyelven.

4. Kap a katolikus városlakóktól fizetést, rekviemes

temetés után 1 forintot, rekviem nélküli után 17 krajcárt, házasságkötés után 5 krajcárt, szülés utáni bevezetés után 3 krajcárt, a coledából 6 forintot, minden író tanuló után heti 3 krajcárt, olvasó után, 1,5 krajcárt.

5 Működése ellen nincs kifogás.

6. az első tanító a betelepítéskor jött, a mostani 1764-ben.

7. A faluban másira nincs szükség.

A faluban, településen belül egy tanító olyan szinten tanít négy eltérő nyelven, hogy munkájával elégedettek.

Érdekesség, hogy az összeíró szolgabíró helyettes a negyedik pontban városlakókat ír, a 7 pontban falut. Szentendre akkoriban már város volt.

A Pomázi készült jelentés szintén nagyon érdekes:

1. A katolikus tanító Maszár János, nős.

2. Két katolikus tanulót tanít.

3. Olvasni írni tanítja őket magyar és

szláv(slavonicus) nyelven.

4. A parasztoktól semmi fizetséget nem kap, a stólából azonban nagyobb temetés után 26 krajcárt, szülés utáni bevezetésért 30 krajcárt, egyébként semmit.

5. Működése ellen nincs kifogás.

6. A mostani tanító 9 éve jött. (Az elsőről nem ír a jelentés)

7. Jelenleg nincs szükség másira

Szinte hihetetlen, hogy a nagy múltú Pomáznak, amely később járási székhely lett, (Szentendre csak később a II. világháború után lett azzá.) a református iskola szintén két tanulóval együtt mindössze négy tanulója volt. A két református tanulója Tezsl Márton magyarul tanította. Maszár János tanító úr járandósága a kis lélekszámú Szent Lászlón tanító Bazler János tanító úrhoz képest igen szerénynek mondható.

Elődeink varázslatos hímzései

Az egész világon nincs olyan kis térségben, olyan nagy, olyan bőséges, gazdag és sokszínű palettája a népi ruházatnak – népviseletnek, mint a szlovákoknak.

Népviseleti ruházat tanúsítja gazdag kulturális múltunkat. Állandóan megigézi a képzőművészeket, fotográfusokat és néprajzosokat. Jelenleg már ritkán lehet látni mindennapjainkban embereket népviseletben, no de ünnepi alkalomkor ez a mi gazdaságunk fénylik telve dicsőséggel és pompával

Fogadáskor előkelő vendégeknél kenyérrel és

sóval, folklór ünnepeken, esküvőkön és temetéseken, egyházi események látogatásakor kiválogatják ládából népviseleti ruhákat a fiatalok és büszkélkednek nagymamáik ügyességével.

Nagyon eredeti szlovák népviselet a detvai népviselet. Az ing csupán köldök felettig ért, hozzá széles nadrágott hordta. Mindkét népi ruhadarabb házi vászonból készült. Ingujjak éppen olyan szélesek voltak, amilyen az ing hossza volt.

Detvaiakról jelenleg is az a szólás járja, hogy, : „meztelen köldökűek.” Nadrág széles övvel volt megerősítve, melyet rézzel ékesített csattok fogtak össze. Kalap rézveretes bőrszíjjal takarta a hosszú négy farkorcsba összefont haját. Hímezet népviselethez pásztorok baltát hordtak. Két gorál községnek észak Árvában – Hladovkának és Szuhlovának is nagyon eredeti a népviselete. Posztó nadrágjuk elején széles, díszes éleztű, szélein fekete fonott zsinórokkal. Bundácskjuk (bekecsük) barna báránybőrből készült., tipikus gorál népviselet szerint színesen kivarrva. Kalap héja, nagy sas tollal díszítve. Ünnepi ruházat Nagybarsányban nyugat Szlovákiában is nagyon egyéni. Kiemelkedik „nad Hronom” apró hímzéssel, legapróbbal egész Szlovákiában.

A színes kötény hímzések karaktere apró mozaikos. Az ünnepi öltözet a fekete csizmával egészül ki. Férfi és női öltözet Trencsénykölakon, amelyen a piros, sárga, fekete és fehér szín dominált gazdagon volt díszítve. A fekete mellény is hímzésben gazdag. Közepén a hátának virág volt hímezve, gyakran az évszaknak megfelelően.

Népviselőnk a büszkeségünk, üzenete elődeinknek és ezt a kincset tisztelni és őrizni kell, hogy azok is, akik utánunk jönnek örvendjenek a szépnek, amit megőriztünk.

FR

Októberi jeles napok

Október 4. – Assisi Szent Ferenc napja: 1811 – ben született Assisiben, a ferences rend megalapítója, aki az evangéliumi szegénységet, alázatosságot, irgalmasságot hirdette.

Szokás volt ezen a héten kanászostorral durrogatni a hegyen a gonosz szellemek elűzésére. Az e napon ültetett kőtől alá nyírfaágot tettek a fészekbe, hogy ezzel megvédjék őket az ártó, gonosz hatalmaktól, míg a csirkék ki nem kelnek.

Október 15. – Teréz napja: Erdélyben és a Dunántúl nagyobb részén, e napon kezdődik meg a szüret. Egerben Teréz – szedés a neve. A Bánságban és a Bácskában e napon asszonyi dologtöltő nap volt, amikor nem moshattak és kenyeret sem süthettek.

Október 20. – Vendel napja: Szent Vendel a legenda szerint a 7. században élt ír királyfi volt, aki remetéskedett, majd egy birtokoshoz szegődött, ahol annak nyáját ellenőrizte, ezért a jószágért gazdák és pásztorok védőszentjüként tisztelték. Emiatt mondták azt, ha állatvész ütött ki, hogy Vendel viszi az állatokat. Sokfelé e napon a templomból körmenettel vonultak Szent Vendel szobrához, akit pásztoröltözetben, lábánál kutyával és báránnyal ábrázoltak.

E napon a jószágért gazdák és pásztorok nem fogták be a jószágot és vásárra, sem hajtották ki.

Október 21. – Orsolya napja Kőszeg vidékén e nap kezdődik a szüret. Időjóslo napnak is tartják. A hajdúböszörményi pásztorok azt állították, ha

ilyenkor szép az idő, akkor az karácsonyig meg is marad. Október 26. – Dömötör napja: A 4. század nagy keresztényüldözések idején vértanúhalált halt. A ország keleti felében ő volt a juhászok pártfogója. Juhászújévnak is nevezik ezt a napot, mert ezen a napon számoltatták el, vagy hosszabbították meg a juhászok szolgálatát, a juhászok a plébánia udvarán birkapaprikást főztek, a juhásznék bélest sütöttek. Az Alföldön ezen a napon állatvásárokat, többnapos mulatságokat tartottak. (Hortobágyon,

Szegeden juhásztort, juhászbált rendeztek). Időjóslo nap, az e napi hideg szelet a kemény tél elejének tartották.

Október 28. – Simon – Júda napja: Tokaj-hegyalján e nap a szüret napja, aminek végeztével szüreti felvonulásokat és bálakat tartanak. Pl. Vas megyében Sárovaron. E napon kezdődik meg a kukoricafosztás Népi megfigyelések: - ha októberben a hónap elején sok csillag esik, akkor szép idő lesz - az októberi zivatar szeszéjes telet jelent – ha meleg október hónapja, hideg lesz a február. – ha októberben fagy és szél van, úgy a január enyhe lesz.

Köszönet

A mai napon Tót Zoltán tű. alezredes, Szentendre Hivatásos Tűzoltóparancsnok személyesen köszönte meg egyesületünknek az árvízvédekezésben nyújtott segítségünket. Átadta a Kapáslövés című kötet szerzőjének, Balogh Zoltánnak és a Kék Európa Stúdió kiadó vezetőjének, Harle Tamásnak a köszönőlevelét. Továbbá az egyesület részére egy kapáslövés

Sportos novellák és egyéb írások könyvet küldött a szerző köszönetét kifejezve.

Pilisszentlászló, 2024. szeptember 26.

Mihics József

Pilisszentlászlói Polgárőr-és

Önkéntes Tűzoltó Egyesület elnöke

KÉK EURÓPA STÚDIÓ

1119 Budapest Etele út 24. 09. 24. Postacím: 1038 Budapest, Rókvár u. 37.
kekeuropa.hu / mail: kekeuropa@gmail.com
Mobil: +36/20 9334 294; 06/30 2603 294

MIHICS JÓZSEF elnök úr részére
Pilisszentlászlói Polgárőr és Önkéntes Tűzoltó Egyesület

*Tisztelt Elnök úr,
Kedves József!*

Engedje meg, hogy kiadónk és a Kapáslövés című kötet Szerzője,
Balogh Zoltán nevében is megköszönjük
azt az áldozatos munkát, amelyet értünk végeztek
a mostani árvízveszély idején.

Önnek és minden önkéntesnek
további jó egészséget kívánunk,
a kötethez pedig jó olvasást.

Öszinte tisztelettel,

Harle Tamás

a kiadó vezetője

Balogh Zoltán

2024. September 24.

SZARAJEVO

Egy napot töltöttem ott, szeptember közepén. Bosznia közepe muszlin vallású. Ez látszik a minden faluban jelenlévő dzsámikból is, és a keresztény temelők hiányából is. Kelet és Nyugat-Bosznia szerb, Dél –Bosznia horvát, 44 % bosnyák, 33% szerb és 17% horvát lakja. Ezért Boszniát a szerbek, Hercegovinát a horvátok akarták megszerezni harminc éve. Végül a muszlim bosnyákoké maradt, akik „eltörökösödött” szlávok. Szláv nyelvvel, török, jövevény szavakkal. Mindhárom nép érti egymás nyelvét. Ezer gyerek halt meg szarajevóban a déldzláv háborúban, Ezért külön temetőjük van. Itt volt a legnagyobb emberáldozat felnőttekből is. Összesen 150 (százötven) ezren haltak meg a délszláv háborúban, de ma már egyetlen golyónyom sem látszik sehol. Itt robbant ki az első világháború is. Egymás mellett láthatók az „Emlkezz Szerbiára” és a „Szabad Palesztínát” plakátok is. A parlamentjük egy üvegház. Pocsék. 36 emeletes a szintén üvegtornyuk, amit az arab testvérek építettek nekik. Rengeteg hatalmas új dzsámival és minarettel a modern városrészben. A helyi nők fejkendőt, az arab nők burkát hordanak, újnői „lőrössel” a szemüknél. 9 merénylő várta Ferenc Ferdinándot. Utólag mind ki lett végezve, pedig csak egy mert lőni. A trónörökös elvitte a feleségét is erre az egzotikus utazásra. Ő halt meg először két lövéssel. Ferdinánd csak egyet kapott. Titokban érkeztek Boszniába, de a Szarajevó előtti napon az újságok még az útvonalat is közölték. Azon álltak le a belgrádi, szerb, „fekete kéz” helyi ifjú bosnyákok” nevű, helyi szerb aktivisták, akik Belgrádból kapták a gránátokat, pisztolyokat és pénzt. A kormányzó tudta nélkül!

Több tízezer osztrák – magyar katona gyakorlatozott a város közelében, de a trónörökös csak 36 darab helyi csendőr „biztosította”. Szerb gazdagok adták a konvoly autóit is. Rossz utcába fordultak be. Tolatáskor értek lépésben Gavriló Princip elé. Az egyenes útvonalon gyorsan haladtak volna „lőtávolon” kívül. A boltíves ősi köhidak mentén, a folyó partján. A többi 8 aktivista ezért „nem jutott szóhoz”. A konvoly sebessége miatt. Az óváros két részből áll. A muszlin rész

egyetlen vég nélküli bazár. Tele ősi dzsámikkal, minaretekkel fehér mészkőből, medreszékkel (iskolákkal). A karavánszerájokban minden utazó (dervis) három napig lehetett ingyen a lovával együtt. Minden kapható, ami csak létezik. Belépőért a legnagyobb dzsámiban még imát is mondott „érettünk” az „imám”. A dzsámi előtt a 8 szögletű kútból 8 sugárban folyt a víz a lábmosáshoz. A hideg miatt a muszlimok is csak a cipőjüket tették le a bejárat előtt. Bent nincsenek padok. A perzsaszőnyeggel faltól –falig beborított földön térdeltünk. Az iszlám alapelvei a jócselekedet és az elfoghatatlansága a méretkülönbségek miatt. A túlvilág is alaptétel. A vegyes házasságok jogilag lehetségesek. A nyelv sem akadály, de vegyes temetők nem léteznek. Mindegyik vagy muszlin, vagy keresztény. Akárcsak a falvak és a templomaik, de feszültség nem érzékelhető, sem ingerültség, türelmetlenség.

Mindenki kedves segítőkész, jószándékú. Az utcai ivóvízcsapok víze egészséges. Napi ötször hallható az „Allah akbár” (Allah a leghatalmasabb) az ill Allah jelentése: hiszek Allahban. Mitől veszélyes az iszlám? Attól, hogy nem egy gyerek van két felnőttként, hanem „amennyi jön”. Egy arasznyi fehér sáv jelzi, hogy átléptünk a keresztény osztrák –Magyar monarchiás városrészbe. Szerb templomok ortodox stílusban és horvát katolikus templomok. Zárt boltok, üvegezett kirakatok. Furcsa az ajtó és ablak nélküli bazár után. Egyetlen magas vásárcsarnok. Zöltség és gyümölcshegyekre számítottunk. Ezzel szembe, egyetlen dolgot árultak „hegyekben”. Pácolt füstölt nyershúst kiszárítva a füstölőben.: marhát, disznót, birkát.

Az Osztrák-Magyar Monarchia itt is mint mindenhol vasutakat épített, városokat kikötöket Iszlám stílusú épületeket kőből. Ellentétben az arab vasbeton dzsámikkal és mecsetekkel, valamint az üvegfalú parlamenttel és toronyházzal. A parkban tábla figyelmeztet... kést és pisztolyt bevinni tilos. Az országban rengeteg a hegy és az erdő, - de síkság alig van.

A régi tárgyak ...Töredéke fennmarad, de az előállításuk és használatuk mozdulatai már

elvesztek „a kezükből”.

Nehogy már ...A malter csapja a falhoz a kőművest! (A nyúl vigye a vadászpuskát, a befőtt pedig eltegye a nagymamát). A férfi boxolók nem lettek előre elzavarva az olimpiáról. Ehelyett Thomas Bach kotródott el a nőimitátorok útjából. Pedig minden dopping botránynál „százszor” nagyobb a kromoszóma botrány és egyetlen teszttel elejét lehet venni.

Boszniai kávézó és étterem. Bármilyen alkohollal és dohányzási lehetőséggel. A zárt helységben is, ahogy mondani szokás: „vágni lehet a füstöt.” Toples festményekkel. (Csador és burka nélkül). Szerb faluban. Bosnyák bauhaus építészeti „minolista funkcionista stílusban.

Losonci Miklós

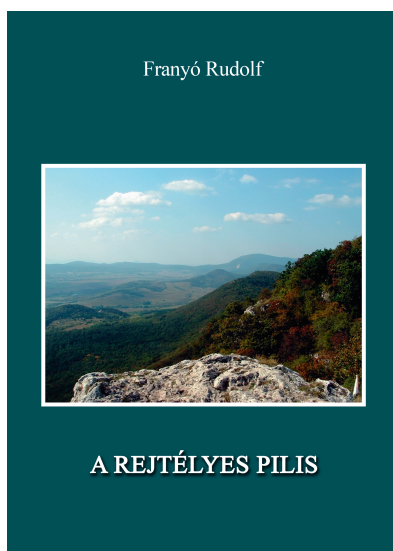
Könyvismertető

A Rejtélyes Pilis című könyv a hegység történelmi jelentőséggel bíró helyeinek sorsfordító eseményeit írja le. Az írásos emlékek tanúsága szerint a politika a középkorban is ugyanolyan elnyomó és kizsákmányoló volt, mint azóta mindig. Erőszakos, intrikáló, uraktól, és sanyargatott helyzetű közemberekkel. Az ókor az időbeli távolság miatt egy kicsit elviselhetőbbnek tűnik, pedig egy rabszolgatartó társadalom biztos nem volt humánusabb.

Az őskor utólag szinte tökéletesnek látszik. A valóságban az éhségről, a fázásról és a folyamatos környezeti és emberi eredetű életveszélyről szólt. Másfelől viszont a legnehezebb korszakban is meg kell találni a jót és a szépet, hogy el tudjuk viselni, sőt még élvezni is tudjuk a világot. Ez a könyv valódi üzenete. Észrevenni és megbecsülni az élet ritka, apró boldogságait. Az ellenséges környezetben is megteremtteni a szeretetet, harmóniát. Megtalálni az oázist a sivatagban. Az életbenmaradás lehetőségét, akkor is, amikor minden elpusztulni látszik.

Pilis az őskorban

Az emberiség évmilliókon keresztül gyűjtögetésből élt, mint például a mai csimpánzok, de hozzájuk hasonlóan vadászatból és halászatból is, ha a véletlen ezeket lehetővé tette. Azért lettünk jobbkezesek, mert tépőfogak hiányában, az agyaras páviánokkal ellentétben, fák és kövek dobálásával kellett védekezzenek őseink. Viszont a szívük már nekik is bal oldalon volt, jobb „kézzel” tudtak nagyobbakat dobni. A nőstények kölykei pedig a baloldalon nyugodtak meg a szívdobogás hangjára, így jobb „kézzel” lettek pesztrálva. A neandervölgyiek csak a döfő dárdát ismerték, de a Cro –magnoniak már az íjat és a nyilat is. A „művészeteket, az állatháziasítást és végül a növénytermesztést, kohászatot, vallást, szövést, fazekasságot.

Az ókori Pilis

A kelták a mai Írországtól egészen Ankaráig éltek. Anatólia közepéig. Arnémia a mai örményország után negyven évvel azonban a Római

Birodalomban is államvallás lett a kereszténység. Magába olvasztva az ősi vallások millió részletét. A gyertya a tűzimádást. A szentelt víz, a víz tiszteletét atüzet és az áldozat felmutatást. A Hold imádatát. A Pünkösöd a természetét. A Karácsony a Napét. Az új kenyér ünnepe a termékenységet. Az ősök tiszteletét stb.

Szent Imre halála

Tűzfegyverek nélkül vaddisznóra vadászni óriási kockázat. Akárcsak erdős hegyvidéken lovagolni. Vagy egyetlen fiú örökösnek lenni a trónviszályok korában.

Szent Gellért tragédiája

Véletlen vagy sem döntse el mindenki maga: a mai német nyelvben a gellert szó „tanultat” jelent.

Az ingatag dömösi trón

Boleszláv lengyel király családneve Krzywousty (ejtsd, Krzsovushti) magyarul, „Ferdeszájú” volt.

Salamon király Visegrádon

Visegrád, mint tudjuk nem Fellegfelhő, hanem Felsővárat jelent. Aguincumban már padlófűtési házak voltak, amiket alulról fűtöttek fákkal. Visegrádon a Sibrik dombon szabályos négyzetaalakú római templomrom látható. Mellette a középkori romok szabálytalan sokszög alakú, ici – pici szobákkal, amikben semmilyen fűtési lehetőség nem lehetett. A legenda szerint Salamon a róla elnevezett toronyban raboskodott, és tóklámpással világított az ablakban. Innen a mondás: „világít mint a Salamon töke.” A baj az, hogy a „Salamon - tornyot” IV. Béla király kezdte építeni másfél évszázaddal a benne raboskodó után.

Ciszterciek a Pilisben

Történetük érdekes fejezete a Pilis-hegységnek.

Merénylet a királyné ellen

Az alliteráció miatt Petur bán helyett Bánk Bán lett Erkel drámájának címe.

Tatárok a Pilisben

A mongol történelem legnagyobb birodalmát hozták létre. Ellenük nekünk nem lehetett esélyünk.

A visegrádi vár építése

A tatárjárás idején extrém telek voltak. Az Adriai tenger két télen is befagyott. A mongolok maguk előtt hajtották egész Euráziát. Először Kairóban szenvedtek vereséget. A Krím félszigetet a biológiai fegyverükkel foglalták el. Ezután tört ki az Európát elpusztító pestisjárvány. Bár megszerezték a kínaiak löporos ágyút, de képtelenek voltak hazánkig elhozni, ezért nem volt több országos tatárjárás. Bár ötszáz évig „belátogattak” még lokálisan.

Két rejtélyes kolostor a Pilisben

A novella a pálmafára ágaskodó oroszlános címer eredetét meséli el. Valamint Szentkereszt falu elnevezésének történetét.

Kékesiek egyházi átok alatt

A falu „sámánista”, pogány „Koppány követő” lakóinak a történetét meséli el az elbeszélés.

A kékesi alku

Csák Máté korát eleveníti fel. Különös tekintettel az 1301-es Kékesi alkura.

A legendás Mátyus

Novella a feudális anerchiát, a kiskirályok korát idézi meg. A szintén Kékesen lévő kolostorban tartott 1308-as találkozót. A történet az írnok szemszögéből lett elmesélve. Az egyházi és világi, a a királyi és a tényleges fegyveres hatalom összecsapásairól. A trónviszályok abból adódtak, hogy nagyon kevés önjelöltnek sikerült megfelelnie a hármas követelménynek. Annak lehetett csak ideig óráig esélye az uralkodói hermelinpalástra, aki Székesfehérváron lett megkoronázva a magyar szent koronával. Fegyveres hatalom összecsapásairól. A trónviszályok abból adódtak, hogy nagyon kevés önjelöltnek sikerült megfelelnie a hármas követelménynek. Nem lehetett csak ideig, óráig esélye az uralkodói hermelin palástra, aki Székesfehérváron lett megkoronázva, az esztergomi érsek által a magyar szent koronával.

Merénylet a visegrádi királyi udvarban

„Karddal vész el, aki kardott ránt.” Tipikus példája a kollektív bűnösség elvének gyakorlati alkalmazására. Maga Felicián sem az ellenséget

ölte meg, hanem más ártatlanokat, és az ő büntelen rokonait is ártatlanul büntették meg. Talán részegsége miatt egész rkonságának elkobozták birtokait. Lemészárolták tagjait. A tíz parancsolat közt kicsit elvész a legfontosabb: NE ÖLJ!

Királyi találkozó Visegrádon

(Boroslónak Szilézia fővárosát a mai Wrocławot

hívták középkorban.) A szövetség a „visegrádi négyek” jogelődjének tekinthető, amit Jeszenszki Géza hozott tető alá a rendszerváltás után.

Kellemes időtöltést kívánok Franyó Rudolf újabb történelmi témájú könyvéhez!

Losonci Miklós

1456. október 23.

Ötszáz évvel dicső szabadságharcunk kitörése előtt halt meg, az itáliai származású Kapisztrán János nemesi család sarjaként Capestranóban. 1412-ben Perugia kormányzója lett. Szent János életében a fordulópontot egy kisebb, az 1416-os év elején kirobbanó itáliai háború hozta el, amelynek következtében fogságba került, sikeres szökését követően 1416 októberében csatlakozott a ferences rendhez.

Megtéréséről így ír: „Napi élelmem kis darab kenyérből és egy pohár vízből állt... Egyik éjjel álmomban nagy zajt hallottam, amely felébresztett. Láttam a nap egy sugarát, amely a torony egész belsejét megvilágította. Felemeltem a fejemet, hogy Istennek hálát adjak, s akkor magam fölött láttam egy ferences testvért, kinek lábai át voltak fúrva. Amikor felemeltem a karomat, hogy megragadjam, hirtelen eltűnt... Akkor rájöttem, hogy ő a mi atyánk, Szent Ferenc volt. Megértettem Isten akaratát, hogy hagyjam el a világot és Neki szolgáljak.”

Az ekkor harminc éves ifjú a rendben Sienai Szent Bernardin vezetése mellett kezdte meg új életét, akinek hatására a ferencesek szigorúbb irányzatával azonosult. A nyugati egyházszakadás megszüntetése után először tanítójával, később egyedül is bejárta Itáliát, hogy a két pápa uralkodása utáni időszokról maradt zűrzavarra és kilátástalanságra a remény hiteles szavaival válaszoljon. Kiváló szónoki tehetségének és nemes gondolatainak köszönhetően hamar nagy hírnévre tett szert.

A pápa kérésére 1455 májusában érkezett Magyarországra, hogy segítse hazánkat az Oszmán Birodalom visszaszorításának megszervezésében. A Hunyadi János és Szilágyi Mihály által vezetett délvidéki védelemhez 1456-ban csatlakozott több mint tízezer fős összetoborzott seregével, amelynek köszönhetően a már elveszettnek látszott nándorfehérvári ostrom végül diadallal végződött.

Kapisztrán Szent János ekkor nagy erővel kezdte meg a Balkán és Konstantinápoly felszabadítására való felkészülést, ám 1456. október 23-án, Hunyadi

Jánoshoz hasonlóan, a pestis véget vetett életének. Az újlaki kolostorban helyezték örök nyugalomra testét, amelynek azonban a török hódoltság ideje alatt nyomva veszett.

A szent emlékét a történelem számos más helyen is megőrizte. 1757-ben róla kapta nevét a Kapisztrán Szent Jánosról Nevezett Ferences Rendtartomány, amelyet 2006-ban szüntetett meg a rend legfelsőbb vezetése, és az akkori két magyarországi provinciából hozta létre a ma is működő Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartományt. A nagyszőlősi plébánia mellett pedig a Tövis utcai rendház is az ő nevét viseli Budapesten. A szent egy misézőkelyhét mai napig a rendtartomány központjában őrzik.

„Istenünk, te Szent Jánost küldted szorongattatásban élő híveid megerősítésére; add meg kérünk, hogy oltalmad alatt biztonságban éljünk, s őrizd meg Egyházadat szüntelen békében.”

Szent Jeromos

Egy ideig remeteként élt, majd pap lett. 383-ban I. Damáz pápa őt választotta a titkárának és felkérte, hogy fordítsa le latinra a négy evangéliumot. Amikor a pápa 384 decemberében meghalt, el kellett hagynia Rómát és Paula római nemesasszony társaságában visszatért Palesztinába. Itt 389 körül Betlehemben kolostort alapítottak. Élete utolsó 34 évében az Ó- és Újszövetség latin nyelvre való fordításának szentelte magát. Alegenda szerint álmában egy angyal kivette kezéből a könyveket, és az égi bíró színe elé vezette. Az álom hatására 366-ban ő is megkeresztelkedett. Róma, a birodalom fővárosa elbűvölte a vidéki ifjú lelkét. éhány év múlva Galliába ment, majd Trierben állapodott meg, és valószínűleg itt, egy kolostorban kezdett teológiával foglalkozni Jeromos érdekes módon úgy látta, hogy visszavonulása és anyagi lemondása összeegyeztethető teológiai továbbfejlődésével, oly mértékben, hogy teljes könyvtárát magával vitte sivatagi otthonába. Böre a sivatagi nap hatására barnára sült, a földön aludt, és az a kevés férfi, akit időnként látott, szír benszülött volt, akiknek nyelvét nem értette.

Egy moda szerint kihúzott egy tövist egy oroszán talpából, amitől az állat megszélidült és hűséges kísérője lett. (A szentképeken gyakran ábrázolják Jeromost oroszánal.) Sok híres kép készült Szent Jeromosról, például Caravaggio festménye. Rómában és bibliafordítóként Damáz pápa utasította, hogy térjen vissza Rómába Jeromos

Rómába való visszatérése kétségtelenül a konstantinápolyi zsinatból eredő konfliktusoknak köszönhető. A pápa megbízta a „rég latin Biblia” (Vetus Latina) átdolgozásával. 384-re befejezte a négy evangélium latin szövegének átdolgozását a legjobb görög szövegekből. 386 körül (miután elhagyta Rómát) elkezdte latinra fordítani a héber Ószövetséget. hírnevét. Ennek a hozzávetőlegesen harminc évig tartó feladatnak az elvégzése volt Jeromos legfontosabb eredménye. Rómában a világi papság életét illető kíméletlen kritikája egyre nagyobb ellenségeskedést váltott ki ellene a papság és támogatóik körében. Jeromos nem sokkal pártfogója, Damáz pápa halála után (384. december) elvesztette szükséges védelmét és kénytelen volt elhagyni a római állását. Rendkívül sokat dolgozott. A fordításokon kívül

jegyzeteket, kommentárokat készített bibliai írásokhoz. 117 levele beszámol a korabeli eseményekről és írókról (De viris illustribus). Újra a Közel-Keleten

385 augusztusában visszatért Paulinianusz testvérével Antiokheiába. Paula és lánya, Eustochium később követték őket, mert a Szentföldön akartak letelepedni. A zarándokok, csatlakozva Paulinus antiochiai püspökhöz, meglátogatták Jeruzsálemet, Betlehemet és Galilea szent helyeit, majd Egyiptomba, az aszketikus élet nagy hőseinek (→ sivatagi atyák) hazájába mentek. 420 körül halt meg Betlehem közelében.

F R

Impresszum:

A szerkesztőség címe: 2009 Pilisszentlázló, Petőfi S. u. 55.

Felelős szerkesztő - kiadó: Franyó Rudolf

E-mail: franyorudolf@citromail.hu | Tel.: 06 20 947-9243, 06 26 338-093

Megjelenik havonta • Iktatószám: CE/15092-2/2015